

Nr 100.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fullmakt att i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51 m. m.

(3:e avd.)

I propositionen nr 60 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 13 februari 1953, föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1953/54, därest arbetsmarknadsläget så påfordrar, inom ramen av ett belopp av 300 miljoner kronor meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag är uppförda å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51.

Allmän beredskapsstat fastställdes senast av 1950 års riksdag. Beredskapsstaten, som avsåg budgetåret 1950/51, upptog anslag å driftbudgeten om tillhoppa ca 840 miljoner kronor och anslag å kapitalbudgeten å sammanlagt ca 380 miljoner kronor. Då arbetsmarknadsläget icke ansågs ge anledning till att ett utformat förslag till allmän beredskapsstat för budgetåret 1952/53 underställdes riksdagen, utverkade Kungl. Maj:t, i likhet med tidigare år, riksdagens bemyndigande att under budgetåret 1952/53, därest arbetsmarknadsläget så påfordrade, inom ramen av en särskild, till 200 miljoner kronor fastställd finansfullmakt meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag var uppförda å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51. Inom ramen för den lämnade finansfullmakten har Kungl. Maj:t efter framställning av arbetsmarknadsstyrelsen genom beslut den 10 oktober 1952 ställt ett belopp av högst 50 miljoner kronor till styrelsens förfogande. Detta beslut är dock av formell art, då beloppet endast får disponeras efter särskilda beslut av Kungl. Maj:t. Intill den 13 februari 1953 har Kungl. Maj:t fattat beslut rörande disposition av ca 33 miljoner kronor inberäknat summan av vissa till anordnande av allmänna samlingslokaler beviljade lån. Anslag för reglering av sålunda förskotterade utgifter har i särskild ordning äskats å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår. I samband därmed har en närmare redogörelse för medelsdispositionen lämnats.

I skrivelse den 30 januari 1953 har *arbetsmarknadsstyrelsen* behandlat frågan om sysselsättningsberedskapen under budgetåret 1953/54 och där-

Bihang till riksdagens protokoll 1953. 6 saml. Nr 100—101.

vid anmält, att arbetet med upprättande av förslag till investeringsreserv för budgetåret 1953/54 pågår inom styrelsen. Planeringen har begränsats till en revidering och komplettering av investeringsreserven för innevarande budgetår, dock med hänsyn tagen till att möjligheter bör föreligga att vid fortsatt vikande tendens på arbetsmarknaden kunna tillgripa en i förhållande till investeringsreserven för innevarande budgetår ökad reserv av planerade statliga, kommunala och statsunderstödda investeringsobjekt.

Arbetsmarknadsstyrelsen har förutsatt, att allmän beredskapsstat för budgetåret 1953/54 icke nu avses att upprättas. Även om det f. n. är svårt att bedöma arbetsmarknadssituationen under nästa budgetår, torde det — framhåller styrelsen — kunna antagas, att tillräckliga statsmedel kommer att stå till förfogande för beredskap mot arbetslöshet under budgetåret 1953/54, om Kungl. Maj:t inom ramen av en till 300 miljoner kronor förhöjd finansfullmakt bemyndigas att meddela beslut om utförande av de arbeten eller de slag av arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51.

Styrelsen har vid detta bedömande förutsatt dels att från investeringsreserven avförda företag, som avsetts att finansieras med anslag till kollektivt angivna investeringsändamål, får inom ramen för respektive anslag ersättas med nya företag av samma slag och dels att från investeringsreserven för budgetåret 1950/51 överförda företag, som avsetts att finansieras med för ett antal särskilt angivna företag gemensamt anslag, får inom anslaget ram utföras för den högre kostnad som kan ha förorsakats av prisstegringar och nödvändiga ändringar av planerna. Styrelsen har vidare utgått från att anslaget å beredskapsstaten till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. får användas för att bestrida 1) kostnader för utvidgning av arbeten för vilka särskilda anslag anvisats å riksstat eller å allmän beredskapsstat, 2) merkostnader som direkt orsakats av att ett företag utföres såsom arbetslöshetsarbete, 3) kostnader för vissa angivna arbeten för vilka specificerade anslag icke uppförts samt 4) kostnader för vissa slag av grovarbeten.

Departementschefen framhåller i likhet med arbetsmarknadsstyrelsen att det f. n. är vanskligt att bedöma arbetsmarknadssituationen under det kommande budgetåret. En beredskap i form av en fullmakt för Kungl. Maj:t att besluta om igångsättande av arbeten i arbetslöshetsbekämpande syfte erfordras i varje fall fortfarande. F. n. är denna fullmakt knuten till den för budgetåret 1950/51 fastställda allmänna beredskapsstaten. Vissa olägenheter kan otvivelaktigt uppkomma genom anknytningen till denna numera delvis föråldrade beredskapsstat, särskilt som erfarenheten visar, att effektiva åtgärder förutsätter vidsträckta möjligheter för Kungl. Maj:t att anpassa åtgärderna efter förhållandena i varje särskilt fall. Emellertid ger dispositionsreglerna för det på allmänna beredskapsstaten uppförda anslaget

till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. avsevärd handlingsfrihet för Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill och under de av arbetsmarknadsstyrelsen angivna förutsättningarna anses de praktiska olägenheterna av fortsatt anknytning till allmänna beredskapsstaten för 1950/51 inte behöva vara till hinder för en effektiv arbetslöshetsbekämpande politik. Departementschefen ansluter sig därför till arbetsmarknadsstyrelsens uppfattning att förslag till ny allmän beredskapsstat för budgetåret 1953/54 f. n. inte behöver underställas riksdagen. Därest utvecklingen på arbetsmarknaden senare skulle ge anledning därtill, förutsättes på grundval av arbetsmarknadsstyrelsens utredningar om revidering och komplettering av investeringsreserven ett förslag till allmän beredskapsstat få upprättas och underställas riksdagen.

Med hänsyn till de förskjutningar som inträtt på pris- och löneområdet sedan ramen för den gällande fullmakten fastställdes ävensom till det i viss mån ändrade läget på arbetsmarknaden föreslås i enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens förslag, att fullmakten lämpligen höjes med 100 miljoner kronor till 300 miljoner kronor. Fullmakten avses liksom för innevarande budgetår böra anknytas till de på allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51 uppförda anslagen.

För den händelse ifrågakvarande fullmakt tages i anspråk förutsättes fortfarande gälla, att grunderna för statsbidrag till kommuner och enskilda vid utförande av arbeten tillhörande investeringsreserven kan jämkas där så erfordras med hänsyn till de särskilda förhållanden under vilka investeringsverksamheten kan komma att bedrivas.

Mot vad arbetsmarknadsstyrelsen anfört i fråga om förutsättningarna för att inom den föreslagna finansfullmaktens ram disponera anslagen å beredskapsstaten — vilket ansluter sig till vad som gäller i fråga om innevarande budgetårs fullmakt — har departementschefen ingen erinran.

I detta sammanhang erinras om att i statsverkspropositionen för 1953/54 för affärsverkens vidkommande äskats investeringsanslag, som — inberäknat äldre anslagsbehållningar — med drygt 180 miljoner kronor överstiger förordade medelsförbrukningsramar. Dylika anslagsmarginaler har även föreslagits beträffande vissa anslag av investeringsnatur å driftbudgeten. Anslagens maximibelopp är endast avsedda att tagas i anspråk under speciella konjunkturbetingelser.

Beträffande förtidsplaneringen av företag ingående i investeringsreserven framhålles, att de myndigheter, som närmast är ansvariga för arbetsprojekten, sedan våren 1952 bedriver projekteringsarbetet i ökad takt.

Utskottet. Såsom departementschefen anfört synes med hänsyn till arbetsmarknadsläget en beredskap i form av fullmakt för Kungl. Maj:t att besluta om igångsättande av arbeten i arbetslöshetsbekämpande syfte allmänt böra upprätthållas. Departementschefens förslag om fortsatt anknyt-

ning av fullmakten till den för budgetåret 1950/51 fastställda allmänna beredskapsstaten samt den föreslagna höjningen av fullmakten från 200 till 300 miljoner kronor under nästa budgetår kan utskottet godtaga. Utskottet förutsätter emellertid härvid, att förslag till ny allmän beredskapsstat upprättas och underställes riksdagen om utvecklingen på arbetsmarknaden ger anledning därtill.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1953/54, därest arbetsmarknadsläget så påfordrar, inom ramen av ett belopp av 300 miljoner kronor meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag är uppförda å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51.

Stockholm den 5 maj 1953.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
 från f ö r s t a kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Näsgård, Ohlon, Leander, Gillström, Pålsson, Näsström, Sundelin, Bergh, Hesselbom, Erik Gustaf Andersson, Lundqvist, Ragnar Persson, Edvin Thun och Bergman; samt
 från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malm-borg i Skövde, Andersson i Malmö, Ståhl, Rubbestad, Lindholm, Åkerström, Hoppe, Wedén, Onsjö, Persson i Växjö, Birke, Almgren och fröken Ager.